

# El Bon Pastor

## Revista per a preveres

---

---

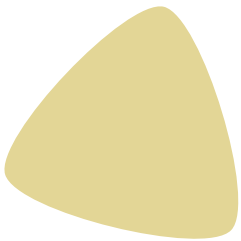
---

Núm. **54**  
*Juny de 2014*

---

---





**Equip promotor:** Agustí Borrell, Norbert Miracle,  
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

**Correcció lingüística:** Joaquim Claver.

**Maquetació i disseny:** Albert Fortuny.

Dipòsit Legal B-2477-2010  
elbonpastor@hotmail.com  
revistaelbonpastor@gmail.com  
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de  
la revista podeu fer els vostres donatius a  
La Caixa **2100-0272-33-0101212882**.  
Moltes gràcies

## INDEX

<b>Pòrtic</b> .....	<b>4</b>
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
<b>Un sol cor i una sola ànima</b> .....	<b>6</b>
La canonització dels dos papes, l'últim repte del papa Francesc BERNABÉ DALMAU	
<b>Present com el llevat</b> .....	<b>10</b>
El Papa a Terra Santa: el diàleg ecumènic i interreligiós, camí decisiu per la pau. MÀXIM MUÑOZ DURAN	
<b>Anunciar la Paraula</b> .....	<b>12</b>
Present d'altra manera Mc 16, 15-20 JOSEP SASTRE I PORTELLA	
<b>Deixebles de l'Evangelí</b> .....	<b>14</b>
Sant Francesc, el papa Francesc i la ingenuïtat PERE CARRERAS	
<b>Reclinats sobre el pit del Senyor</b> .....	<b>16</b>
L'itinerari del veritable deixeble de Nostre Senyor Jesucrist JOAN CUADRENCH I ARAGONÈS	
<b>Un bisbe ens parla</b> .....	<b>18</b>
Quan Déu necessita les grans ciutats + LLUÍS MARTÍNEZ SISTACH	
<b>Hem vist, hem llegit</b> .....	<b>22</b>
La Nit dels Museus 2014 al Museu Diocesà de Tarragona MIQUEL BARBARÀ ANGLÈS	

**E**l 5 de gener de 1964, en ple Concili Vaticà II, l'Esperit va impulsar dos grans pastors de l'única Església de Crist, perquè quedessin superats més de nou segles d'allunyament i d'antitestimoni evangèlic. El bisbe de Roma, Pau VI, i el patriarca de Constantinoble, Atenàgores, es van abraçar a Jerusalem, de la qual ciutat canta el salm: «Ja han arribat els nostres peus als teus portals» (Salm 122,2). Aquell va ser un moment de victòria sobre les tenebres de la divisió, de l'enemistat i de la malfiança que havien llargament envoltat dues Esglésies germanes. Els segles necessitaven veure aquest moment, va exclamar Atenàgores, i Pau VI va replicar que la creu de Crist era el comú estendard. Al cap de poc temps, s'aixecaven les excomunionis i es girava pàgina a una pàgina trista de la història de l'Església. Començava un nou període, marcat per la voluntat de retrobar el sentit de la gran pregària sacerdotal de Jesús: «Que tots siguin u [...] perquè el món cregui» (Joan 17,21). S'iniciava un temps que aniria avançant sota la gran idea-força que Pau VI havia expressat en l'encíclica *Ecclesiam Suam*: el diàleg, l'intercanvi fecund. Tot feia pensar que el camí vers la unitat dels catòlics i dels ortodoxos no seria massa llarg. El moviment ecumènic, una de les fonts d'inspiració del Vaticà II, havia preparat un terreny que, ara, faria fructificar l'audàcia de dos homes d'Església. El somni de la unitat, fonamentat en la voluntat de Jesús manifestada en el seu testament, era participat per moltes persones.

S'inicià el diàleg teològic, però sobretot el diàleg de la caritat i de la misericòrdia, construït sobre la veritat de l'Evangelí, capaç d'unir la família humana i de reunir en un sol ramat aquells que pertanyen a un sol pastor. Em refereixo al «cap dels pastors» (Primera carta de Pere 5,4), Jesús, el Senyor, que morí per «reunir els fills de Déu dispersos» (Joan 11,52). L'ecumenisme avançava carregat d'esperances: els contactes i les declaracions es multiplicaven, augmentava el sentiment de pertinença a l'Església indivisa. El desig d'unitat semblava irrefrenable. Tanmateix, les dificultats començaren a aparèixer quan començà a minvar la passió per fer realitat les paraules de Jesús relatives a la unitat entre tots els seus amics. I és que l'ecumenisme, abans que res, és un passió que brolla de la fidelitat a la naturalesa mateixa de l'Evangelí. S'estima, es prega i es lluita per la unitat quan se sent en el cor la urgència de les paraules de Crist durant l'últim sopar. Ser cristià és anhelar de viure la «plena comunió» amb tots els qui professen la fe en el Senyor Jesucrist mort i ressuscitat. Sense aquest anhel, l'ecumenisme es converteix en un exercici acadèmic.

L'ecumenisme és un dels objectius del papa Francesc. Per al Papa, la unitat de fe i de vida dels cristians és una aportació senyera a la unitat de la família humana i a la credibilitat de l'anunci cristià, un element decisiu en el món global (*Evangelii Gaudium* 244-245). Però, a més, podem aprendre moltes coses dels altres cristians, quan ens els mirem no com adver-

saris o competidors, sinó com a «germans» —tal com Jesús ressuscitat anomena els seus deixebles (Mateu 28,10; Joan 20,17). Les diferències no són divergències si es llegeixen en la clau de la sembrada que l'Esperit promou entre tots els batejats. Vistes així les coses, tothom pot aprendre de tothom, ja que l'intercanvi de dons espirituals és una de les gràcies més atractives de la vida cristiana. N'hi ha prou de veure com en els darrers cinquanta anys s'han difós per Occident elements tan característics de l'ortodòxia com l'elesiologia eucarística, la doctrina de la sinodalitat o la veneració de les icones.

El Papa ha volgut refermar el compromís de l'Església catòlica amb les Esglésies ortodoxes. Ho ha fet com l'apòstol Pere, que va a trobar el seu germà Andreu i l'abraça en nom de Jesús. El camí és aquest: convertir-se en testimonis comuns de l'amor de Déu envers tots els homes, envers la creació i envers la dignitat del més petit dels éssers humans. L'ecumenisme del testimoni passa per l'afecte mutu, per la preocupació dels uns pels altres, per la cura compartida dels pobres i, sobretot, per l'ecumenisme del sofriment (la persecució) i de la sang (el martiri). En aquest punt els cristians d'Orient són mestres en la fe. Penseu en dos bisbes d'Alep, el siroortodox Mar Gregorios Ibrahim i el grecoortodox Paul Yazigi, segrestats fa més d'un any per un grup afí a *Al Qaeda* quan el primer es dirigia amb el segon des de la frontera turca, on l'havia anat a buscar, cap a Alep. «La sang dels cristians és la mateixa», afirma el Papa. Els perseguidors no fan distincions entre uns i altres cristians, ens veuen com una sola cosa! En una paraula, la pregària conjunta i l'abraçada del papa Francesc i Bartomeu I, patriarca de Constantinoble, del 25 de maig de 2014 a Jerusalem donaran fruits abundosos. Que el drama de les divisions sigui superat gràcies a la fe dels màrtirs i a la caritat dels testimonis! Que la força de la pregària conjunta ens porti a participar en la mateixa Eucaristia! Que la confessió comuna de fe en la resurrecció de Jesús ens guii vers la comunió plena.

El viatge a Terra Santa del papa Francesc ha estat també un crit de pau en una terra turmentada per la violència entre les comunitats jueva i palestinenca. El Papa ha actuat com a herald de la convivència, sentinella de la reconciliació, missatger d'esperança. Ha estat proper a uns i altres, i no ha dissimulat les ferides del desencontre i del rebuig. La seva veu no ha estat encadenada, ha parlat amb llibertat i amb misericòrdia. I ha convidat els dos presidents, Peres i Abbàs, a anar a Roma a pregar per la pau entre els seus dos pobles. Ha posat en mans de Déu allò que des de 1948 sembla impossible: arribar a una entesa que permeti a uns i altres de viure un futur de pau. Aquest és un repte que ha de ser sostingut per la pregària de l'Església sencera, una pregària que truqui humilment a la porta de l'Altíssim esperant de ser escoltada. Unim-nos a la invocació de tants homes i dones de bona voluntat!

**ARMAND PUIG I TÀRRECH**

*Prevere, (Barcelona—Tarragona)  
Degà de la Facultat de Teologia de Catalunya*

## La canonització dels dos papes, l'últim repte del papa Francesc (I)

**E**stem vivint encara els efectes saludables de l'esdeveniment del passat 27 d'abril: la canonització dels papes Joan XXIII i Joan Pau II. Per primera vegada a la història, dos papes eren proclamats sants en una mateixa celebració. Per primera vegada dos pares del Concili Vaticà II –del Vaticà I només ho és Antoni M. Claret– eren inscrits a la llista dels sants. Ara podem invocar-los com a intercessors i contemplar-los com amics de Déu que van saber respondre a la crida successiva a ser cristians, preveres, bisbes i papes.

Aquesta canonització, històricament la més concorreguda de fidels, ha estat un regal pasqual de la divina misericòrdia que, *miserando atque eligendo*, va portant la seva Església pels camins que només ella sap però que indefectiblement guien cadascun dels creients vers la configuració amb Jesucrist. Aquesta proclamació es va fer a la Plaça de Sant Pere del Vaticà, des de la càtedra papal tenint al costat la imatge brasilera, de l'època barroca, de la Verge de Montserrat que presideix fa tres anys les celebracions pontifícies. En el dia de la festa patronal dels catalans es proclamaven sants els dos únics pontífexs romans que han pelegrinat a la nostra santa muntanya.

L'esdeveniment de la doble canonització, que des d'ara qualifico de l'últim repte del papa Francesc, pot haver estat, en els seus orígens, fruit del ritme confluent de treball a la Congregació romana per a les causes dels sants. Però de cap manera no es pot considerar un tràmit que el papa Bergoglio s'ha trobat fet i que calia que l'executés. Precisament perquè no és així, en la canonització de dos papes tan diversos en el temps, en el currículum i en l'apreciació popular han ressorgit les preferències per l'un o per a l'altre, les contraposicions, les simpaties i les aversions, que potser troben ja el punt de partida en l'esdeveniment eclesial més important del segle XX, la celebració del Concili Vaticà II que marcà precisament les vides Joan XXIII i Joan Pau II.

Aquestes opinions contrastades provenen dels elements dialèctics amb què ens apropem a l'esmentat Concili i que durant cinquanta anys han suscitat interpretacions de tota mena i àdhuc divisions: la lletra i l'esperit, l'hermenèutica de la continuïtat i l'hermenèutica de la ruptura. Sense excloure aquell altre element dialèctic més simple que Benet XVI descriu davant el clergat de Roma en una de les seves últimes actuacions com a papa: el Concili dels mitjans de comunicació i el Concili real. Esmento aquest últim exemple perquè considero que, *ante eventum*, el contrast entre la realitat i la presentació dels mitjans també es comença a donar aquests mesos en el tema del proper Sínode episcopal sobre la família.

Si els nostres sants acabats de canonitzar d'alguna manera representen dues banderes sota les quals s'emparen, aquí els uns, allà els altres, convé resguardar-nos de la fal·làcia amb què s'amaguen alguns dels adversaris, cada vegada més nombrosos, del papa Francesc.

Com que fóra massa descarat oposar-se al gest de la doble canonització que ha fet el nou papa –al qual, en principi, encara hom atorga la lluna de mel–, es repeteix fins a la sacietat que proclamar sant és només canonitzar la vida espiritual de la persona, però no beneir la seva obra. Aquesta insistència l’anomeno fal·làcia perquè, portada a l’extrem, ens donaria una visió tan intimista i etèria de l’espiritualitat i de la santedat que estaria lluny del postulat psicològic més elemental: aquell segons el qual la identitat de la persona es manifesta precisament a través de la seva corporeïtat, de la seva manera de relacionar-se i d’actuar. Joan XXIII i Joan Pau II són sants no sols perquè cultivaren una fe personal sinó també perquè la seva resposta a la crida de Déu es traduí en una generosa projecció externa al servei del Regne que tothom va poder contemplar. Jesús no sols de nit es retirava a la muntanya a pregar sinó que de dia guaria malalts, expulsava dimonis, predicava el Regne de Déu i passava pel món fent el bé. En tot cas, no deixa de ser curiosa l’anècdota profètica del columnista E.J. Dionne del Washington Post que fa tres anys ja proposava la canonització conjunta de Wojtyła i Roncalli com a solució diplomàtica per a neutralitzar polèmiques i faccions i reconciliar conservadors i reformistes a l’interior de l’Església.

### **1. Pinzellades biogràfiques**

Si bé l’anècdota profètica ha esdevingut realitat, la canonització simultània dels dos pontífexs en la ment del papa Francesc obeeix no a motius estratègics sinó a un dels subtils avisos per a navegants que ens va donant a tall de reptes o desafiaments per a l’Església del nostre temps. Intentaré que aquesta sigui la conclusió de la meva exposició. Abans, però, crec necessari fer uns subratllats biogràfics de cadascun dels dos papes canonitzats per tal de descriure millor, després, els punts forts que ambdós papes tenen en comú per damunt de les divergències evidents o imaginades.

Angelo Giuseppe Roncalli nasqué i fou batejat el 25 de novembre de 1881 en ambient camperol a Sotto il Monte, prop de Bèrgam. Entrà jovenet al seminari on evolucionà humanament i espiritualment i adquirí els estudis clàssics i filosòfics. Iniciat el segle vint, fruï d’una beca per a acabar la teologia al Pontifici Seminari Romà. Féu el servei militar i rebé l’ordenació sacerdotal. Exercí de secretari del bisbe Radini Tedeschi i després ensenyà al seminari diocesà. Fou reclamat com a sergent de sanitat en entrar Itàlia en la guerra el 1915. Acabat fou director espiritual del seminari, després entrà al servei de la Santa Seu en l’Obra de la propagació de la fe. Rebé l’ordenació episcopal quan el 1925 Pius XI el nomenà visitador apostòlic per a Bulgària, i deu anys després fou delegat apostòlic per a Turquia i Grècia. Acabada la segona guerra mundial, Pius XII l’envià de nunci a París. Hi residí fins a la designació el 1953 de patriarca de Venècia. El 28 d’octubre 1958 assumí el papat amb el nom de Joan XXIII. Tres puntals, junt amb l’espiritualitat, vertebraren la seva vida apostòlica: els estudis històrics sobre l’impacte de Trento en l’obra de sant Carles Borromeo, l’acció diplomàtica –discreta i perseverant als països de l’Orient, més astuta a França– i la sensibilitat pastoral que aprengué de jove del bisbe de Bèrgam, molt atent a l’apostolat social.

Aquests puntals es desplegaran en la seva màxima esplendor en els tres actes més típics del seu pontificat romà, que només durà cinc anys: la convocació del Vaticà II, l'encíclica *Pacem in terris* i l'encíclica *Mater et Magistra*. Són actes que per ells sols ja desmentirien el qualificatiu dels cinc anys de papat com a pontificat de transició, i que convé no deslligar de tota l'activitat ordinària i de les virtuts evangèliques de l'anomenat papa bo.

Si sant Joan XXIII va néixer quan la Reina Victòria regnava a Gran Bretanya, Itàlia tenia 20 anys, la revolució industrial s'expandia per Europa i el comerç, i no la guerra, semblava el futur, sant Joan Pau II, en canvi, va néixer el 1920, després de la bogeria de la Primera Guerra Mundial. Karol Wojtyła va néixer a Polònia, el país on es va desencadenar la Segona Guerra Mundial i que ara, en la major crisi del segle XXI, s'ha convertit en rereguarda en relació amb Ucraïna sota les pressions de Rússia. Les desenes de milers de pelegrins polonesos al Vaticà han ofert aquests dies el testimoniatge del record d'un país que primer va ser desmembrat i després subjugat durant mig segle pel Kremlin. Aquest va ser l'ambient en què va créixer el jove Karol, orfe aviat de mare, el qual hagué de deixar la universitat de Cracòvia quan els nazis la tancaren el 1939 i es veié obligat a treballar en una cantera i en la fàbrica química Solvay per poder subsistir i evitar la deportació a Alemanya.

Així madurà en ell la vocació sacerdotal que va ser realitat per l'ordenació el 1946. Després fou enviat a doctorar-se en teologia a Roma i a exercir el ministeri durant els estius entre els polonesos de França, Bèlgica i Holanda. Després, al seu país, exercí de vicari successivament en dues parròquies i de capellà d'universitaris, mentre elaborava una tesi doctoral sobre ètica cristiana. A partir d'aquí ensenyà al seminari major de Cracòvia i a la Facultat de teologia de Lublín. El 1958 fou nomenat bisbe auxiliar de Cracòvia i sis anys més tard arquebisbe i successivament cardenal. Així participà en el Concili i tingué un paper en l'elaboració de la constitució *Gaudium et spes*. Fou present en 5 assemblees del Sínode dels bisbes, i el 16 d'octubre de 1978 assumí el papat fins a la mort el 2005. Fou, després de molts segles, el primer papa no italià.

Deixant a part el cas de sant Pere, és el pontificat romà més llarg de la història, 27 anys, després del beat Pius IX. Tenint en compte l'esperit emprenedor de Joan Pau II i el seu zel per l'evangeli, no és estrany que el seu pontificat romà bati també rècords històrics amb les 14 encícliques, les 15 exhortacions apostòliques, els cinc llibres, les 147 cerimònies de beatificació, en les quals proclamà 1338 beats, i 51 de canonització, amb un total de 482 sants. Convocà 15 assemblees del Sínode de bisbes. Sofrí el 13 de maig de 1981 l'atemptat que li valgué en vida una justificada aureola de martiri. Promulgà els dos Codis de dret canònic, el Catecisme de l'Església catòlica, l'Any de la redempció, l'Any marià i l'Any de l'Eucaristia, i sobretot, com li havia profetitzat el seu compatriota cardenal de Varsòvia, portà l'Església al Gran Jubileu del 2000. Féu 104 viatges apostòlics visitant 135 països, a més de gairebé totes les parròquies de la diòcesi de Roma. Endegà les Jornades Mundials de la Joventut que actualment han substituït com a *stationes orbis* els antics Congressos eucarístics internacionals.



Tal com ha quedat en el record de tots, volgué estar abraçat a la creu fins al darrer moment, amb una mort testimonial, a l'entrada de l'Octava de Pasqua el 2 d'abril de 2005, mort no gaire universalment compresa, però en la línia de la seva generositat sense límits.

**BERNABÉ DALMAU**

*Monjo del Monestir de Santa Maria de Montserrat*

(Primera part de la conferència pronunciada a la Facultat de Teologia de Catalunya el dia 7 de maig de 2014)

## El Papa a Terra Santa: el diàleg ecumènic i inter-religiós, camí decisiu per la pau.

**E**ntre els molts moments significatius i emocionants del recent viatge del Papa a Terra Santa, em quedo amb l'abraçada que es van fer davant del Mur de les Lamentacions tres grans amics pertanyents a les tres grans religions monoteistes: el Papa Francesc, el rabí Abraham Skorka i el líder musulmà argentí Omar Abboud. Testimonis de l'escena van sentir com es deien: «Ho hem aconseguit!». En efecte, havien realitzat un somni compartit i estaven donant al món i a les pròpies comunitats religioses un testimoni impressionant: és possible una forta amistat entre els membres de les diverses religions, i aquesta amistat, respecte i diàleg és vital per a la pau que tant necessita Jerusalem i tot l'Orient Mitjà, en què tot això es produïa.

El Papa Francesc ha demostrat que realment li importa, i molt, la pau a l'Orient Mitjà, i ha remogut cel i terra per contribuir-hi de forma decisiva. El testimoni que ens oferia a *La Vanguardia* el seu corresponsal en aquella zona, Henrique Cymerman, és prou eloqüent. Com en altres àmbits de la fe i del compromís social, Francesc ens ensenya que a més de les paraules calen gestos. I no hi ha dubte que durant aquests dies ens n'ha regalat alguns d'imprevistos i fins arriscats: la pregària davant del «mur de la vergonya», aquesta abraçada i la gran sorpresa d'invitar els presidents d'Israel i Palestina al Vaticà a pregar (i treballar) per la pau, a la qual el va ajudar l'esmentat periodista Henrique Cymerman.

És interessant com el Papa ha incidit amb força en un conflicte que sembla enquistat, que fa pocs dies havia conegut un altre fracàs. Ho ha fet des de la motivació clarament religiosa del seu viatge. I és que ell té molt clar que el diàleg ecumènic i interreligiós és clau per construir la pau al món. Així ho expressava a *Evangelii gaudium*: «l'ecumenisme és una aportació a la unitat de la família humana» (EG 245). I afegia: «els signes de divisió entre els cristians en països que ja estan destrossats per la violència afegeixen més motius de conflicte per part dels qui hauríem de ser un atractiu ferment de pau» (G 246). I, pel que fa al diàleg interreligiós, diu que és «una condició necessària per a la pau en el món, i per tant és un deure per als cristians, com també per a altres comunitats religioses» (EG 250).

No hi ha dubte, per tant, que les religions i les esglésies tenim una responsabilitat ineludible a fomentar aquestes relacions de diàleg en vistes a la pau social, siguem on siguem; i dins d'elles, els que tenim el ministeri de la comunió. El Papa està fent «els deures» adreçant als catòlics paraules com aquestes: «En anunciar Jesucrist, que és la pau en persona (cf. Ef 2,14), la nova evangelització anima tot batejat a ser instrument de pacificació i testimoni creïble d'una vida reconciliada. És hora de saber com dissenyar, en una cultura que privilegia el diàleg com a forma de trobament, la recerca de consensos i acords, però sense

separar-la de la preocupació per una societat justa, memoriosa i sense exclusions, basada en el respecte».

I torno a l'inici: a més de les paraules, el Papa ens invita a aquest diàleg pacificador també amb l'exemple, creant una gran amistat amb persones d'altres religions, com són el rabí Abraham Skorka y el líder musulmà argentí Omar Abboud. La seva abraçada davant el mur de les Lamentacions segurament ha fet més per al diàleg interreligiós i per la pau que tots els discursos —també molt significatius— d'aquells dies.

**MÀXIM MUÑOZ DURAN**

*Prevere claretià,*

*President de la Unió de Religiosos de Catalunya*

## Present d'altra manera Mc 16, 15-20

**L**’evangelista Marc ens diu en aquest text dues coses aparentment contradictòries: «Jesús, el Senyor, després de parlar-los, fou endut al cel i s’assegué a la dreta de Déu», com si Jesús ens deixés; diu també: «El Senyor hi cooperava, i confirmava la predicació de la paraula amb els senyals prodigiosos que l’acompanyaven», com si es quedés permanent, col·laborant amb els seus. Però en realitat aquestes dues coses no es peguen bufetades, no hi ha contradicció. El final de la seva presència visible coincideix amb la inauguració d’una nova presència: presència universal del Ressuscitat sempre i pertot arreu, presència misteriosa percebuda en la fe i l’amor, presència actuant amb els seus deixebles com ell havia promès.

Així ell els és més proper que mai, «dia rere dia fins a la fi del món» (Mt 28, 20). Ell ens abasta en la nostra pregària i en l’Eucaristia. Ell ens acompanya en el nostre compromís. Es fa veure en la fe a través del nostre testimoniatge. És al nostre costat en nostres gestos de perdó. Anima la nostra esperança al davant dels desafiaments d’un món en canvi, d’un món amb l’amor del tot gelat, ple de violències i sense pau i amb caramull d’injustícies; es fa el nostre company de ruta...

¿Com els cristians faran conèixer que Jesús és present, i que treballa amb ells, amb nosaltres? Sant Marc enumera uns signes que no queden reservats als inicis de l’Església. Són sempre d’actualitat. Treure els dimonis de la perversitat i de l’esclavatge; parlar la llengua de la veritat, de l’esperança i de la tendresa; escapar-se del verí de la violència i de la injustícia; guarir els cors ferits: aquestes són tasques que els missatgers de l’Evangeli cal que portin a terme.

Marc ens diu que «Jesús, el Senyor, després de parlar-los, fou endut al cel i s’assegué a la dreta de Déu». L’Ascensió del Senyor és l’enviament en missió de l’Església: Aneu per tot el món i anuncieu la bona nova de l’evangeli a tota la humanitat. En grec “proclamar” (“anunciar” a la BCI) té el mateix sentit que “criar”, és a dir, l’entusiasme que ha d’empènyer els apòstols. Així, doncs, l’Evangeli no és destinat a ser xiuxiuejat sinó a ser proclamat, pregonat, cridat des dels terrats! (Mt 10, 27).

I perquè el grup de deixebles (nosaltres també) no es quedés tancat en el cenacle, porucs i agallinats, Jesús els envia l’altre Defensor, l’Esperit de la veritat. Ell serà l’advocat dels deixebles de Jesús, serà el seu (el nostre) intercessor: els (ens) assistirà i els (ens) ajudarà en el vast procés que el “món” continuarà (continua) contra Jesús a través dels seus deixebles.

Aquest Esperit aprofundirà la seva fe, fent-los comprendre, des de l'interior, la vida de Jesús i el seu missatge (cf. Joan 14, 25; 16, 12-15). Aquest Esperit il·luminarà les situacions noves i inesperades a què hauran de fer front els seus deixebles. L'Esperit no fa altra cosa que continuar la presència de Jesús i anima el nostre viure de cada dia. Sense l'Esperit els apòstols no haurien pogut fer res, ni haver portat a terme la missió que se'ls encomanà. En nosaltres succeeix el mateix.

**JOSEP SASTRE PORTELLA**

*Prevere del Bisbat de Menorca*

*Rector de la parròquia de Sant Climent*

## Sant Francesc, el papa Francesc i la ingenuïtat

### A propòsit d'un text d'Éloi Leclerc

**A** El gran risc del món actual, amb la seva múltiple i aclaparadora oferta de consum, és una tristesa individualista que brota del cor còmode i avar, de la recerca malaltissa de plaers superficials, de la consciència aïllada. Quan la vida interior es tanca en els propis interessos, ja no hi ha espai per als altres, ja no hi entren els pobres, ja no s'hi escolta la veu de Déu, ja no s'hi gaudeix de la dolça joia del seu amor, ja no hi batega l'entusiasme per fer el bé. (PAPA FRANCESC, *Evangelii gaudium*, 2).

No és pas per casualitat que el Papa actual va escollir el nom de Francesc. Tant la seva manera de fer com moltíssimes de les seves paraules reflecteixen perfectament l'espiritualitat franciscana. El text que encapçala l'escrit d'avui n'és una bona prova.

El valors de la pobresa, la humilitat, l'alegria espiritual, l'amor a la naturalesa... estan al centre mateix d'aquesta espiritualitat i de l'estil de fer de sant Francesc. Ell, que va estimar apassionadament totes les criatures sortides de les mans de Déu, les considerava "germanes", fins i tot els animals i els sers inanimats. Aquest amor li inspirà el *Càntic al germà Sol*. Totes les criatures manifesten la saviesa, el poder i la bondat de Déu. La paternitat de Déu s'estén a tota la creació, per això totes les criatures són "germanes" nostres. L'home, en el centre de la creació, només pot trobar el sentit de la seva vida en la senzillesa i la humilitat que el porten a lloar Déu: *Altíssim, omnipotent i bon Senyor, teves són les llaors, la glòria i l'honor i tota benedicció. A tu sol, Altíssim, s'adiuen; d'anomenar-te, cap home no és digne.*

És per això que tant sant Francesc com el Papa Francesc i molts seguidors d'aquests valors ens adverteixen dels perills de la nostra societat actual. Quan la vida interior es tanca en els propis interessos... ja no s'hi gaudeix de la dolça joia de l'amor de Déu, ja no hi batega l'entusiasme de fer el bé.

Ja fa molt temps que em va sorprendre, en aquest sentit, un text del franciscà Éloi Leclerc en el seu llibre *Saviesa d'un pobre*, escrit l'any 1963. Reflecteix perfectament el nucli de l'espiritualitat del sermó de la muntanya de Jesús i l'actitud de sant Francesc i del papa Francesc davant de la vida:

«La frase més terrible que potser ha estat pronunciada en contra del nostre temps és aquesta: «hem perdut la ingenuïtat». Dir això no significa per força condemnar els avenços de la ciència i de la tècnica, dels quals el nostre temps se sent prou orgullós. El progrés és en si admirable. Però és reconèixer que aquest progrés no s'ha realitzat sense pèrdues con-

siderables en el pla humà. L'home, enorgullit de la seva ciència i de la seva tècnica, ha perdut part del seu candor.

En perdre aquesta "ingenuïtat", l'home ha perdut així mateix el secret de la felicitat. Tota la seva ciència i tota la seva tècnica el deixen inquiet i sol. Sol davant la mort. Sol davant les seves dificultats i les dels altres, enmig del gran ramat humà. Sol a l'encalç dels seus dimonis, que no l'han abandonat. En certes hores de lucidesa l'home comprèn que res, absolutament res, no podrà donar-li una joiosa i profunda confiança en la vida si no recorre a la font que comporti al mateix temps el retorn a la infància espiritual. Les paraules de l'evangeli mai no han aparegut tan plenes de veritat humana: «Si no us feu con els infants, no entrareu pas al regne del cel».

*A l'entorn del camí que emmena a la infància espiritual, un home tan simple i tan pacífic com sant Francesc d'Assís, té quelcom a dir-nos. Quelcom essencial i decisiu. Aquest sant de l'edat mitjana ens és sorprenentment pròxim. Sembla haver sentit i comprès per endavant el nostre drama, ell que escrivia: "Salve, reina saviesa, que Déu et salvi amb la teva germana la pura simplicitat". Mai no ho sentim prou que, per a nosaltres, tan rics de ciència, no hi pot haver saviesa sense un retorn a la pura simplicitat! Però, qui millor que el pobre d'Assís ens pot mostrar què és la pura simplicitat?»*

**PERE CARRERAS**

*Prevere del Bisbat de Girona  
Rector de la parròquia de Sant Josep de la ciutat de Girona*

## L'itinerari del veritable deixeble de Nostre Senyor Jesucrist

**T** «Tingueu la mirada fixa en Jesús, el qui ens ha de guiar pel camí de la fe i el qui la porta a la plenitud.» (He 12, 2).

El beat Antoine Chevrier ( 1826 – 1879 ) a partir de l'experiència del Nadal de 1856, que el porta al desig de seguir més de prop Jesucrist per ser més útil per a l'evangelització dels pobres, es dedica a l'estudi de l'Evangelí, a conèixer més i més Jesucrist; ell, que es considera pobre, incapaç, petit, en l'Evangelí troba la força que li cal per a la seva missió de parlar i actuar en nom de Jesucrist: «Per a conèixer l'Evangelí, cal entrar-hi, veure'n els detalls i posar en pràctica tot allò que hi trobem [...] Per a conèixer Jesucrist anem, doncs, a les fonts de la fe que Déu mateix ens dóna i que trobem en el sant Evangelí.» (Antoine Chevrier, *Escrits Espirituals*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1991, pag 32).

Els seus estudis de l'Evangelí els va plasmar en un llibre, pensat per a orientar la formació dels seus seminaristes i col·laboradors en el procés d'esdevenir Veritables Deixebles de Jesucrist, enviats per evangelitzar els pobres. Aquest llibre —*El Veritable Deixeble de Nostre Senyor Jesucrist*— està editat en català en la col·lecció Clàssics del Cristianisme nº 61, Edicions Proa. També n'hi ha una edició en castellà: Antonio Chevrier, *El Verdadero Discípulo*, ed. Monte Carmelo 2006. Es tracta d'un manual de formació sacerdotal a partir de l'Evangelí; per això va donar dos títols a la seva obra: «El Sacerdot segons l'Evangelí» o «El Veritable Deixeble de Nostre Senyor Jesucrist». Aquesta obra te dues parts: A la primera, parla del coneixement de Jesucrist i, a la segona part, de les condicions necessàries per arribar a esdevenir un veritable deixeble de Jesús. En primer lloc, parla de les renúncies que cal fer: «Si algú vol venir amb mi» (Mt 16,24), i, en segon lloc, de com hem de seguir Jesucrist.

«El sacerdot és un altre Crist», aquesta expressió li agradava molt, al pare Chevrier. Ell sap que el sacerdot participa d'una manera pròpia del sacerdoti de Crist; per la seva ordenació és partícip dels seus poders i de la seva missió; però ell també ho vol ser, per tota la seva vida, per la seva manera de viure. El veritable deixeble ho ha de ser no per «l'actuar» sinó per «l'ésser». Els preveres ens podem preguntar «què hem de fer», però el més important és «què hem d'ésser». «La nostra unió amb Jesucrist ha de ser tan íntima, tan visible, tan perfecta, que la gent, en veure'ns, hagi de dir: Guaita, un altre Crist» (*Escrits Espirituals*, pag. 35).

### Les tres etapes per arribar a esdevenir un altre Jesucrist

A. Chevrier, contemplant la vida de Jesucrist, assenyala tres etapes que van guiant vers la unió total amb el Mestre: EL PESSEBRE, LA CREU, L'EUCARISTIA: «El tema de les meves constants reflexions és aquest: el prevere és un altre Crist. En tota la nostra vida hem de



reproduir la de Jesucrist, el nostre model: ser pobre com ell en el pessebre, ser crucificat com ell sobre la creu per la salvació dels pecadors, i ser menjat com ell en el sagrament de l'Eucaristia. El prevere és, com Jesucrist, un home despullat, un home crucificat, un home menjat; però per a ser menjat pels fidels, cal ser un pa ben cuit per la mort a si mateix, ben cuit en la pobresa, en el sofriment i en la mort, com el Salvador, el nostre model, i aleshores tot en nosaltres serveix de nodriment als fidels» (Ibid. pag. 36). «El Pessebre, el Calvari, l'Eucaristia, aquestes son les nostres tres estacions per arribar a la perfecció de la nostra vocació.» (Ibid pag. 37).

«El Pessebre, preparació per al despullament i per a l'esperit de pobresa; la Creu, despullament del cor, renuncia a tot en aquest món; i l'Eucaristia, consumació de la santedat en l'amor perfecte» (Ibid pag. 39).

Per a enriquir-nos a tots (2Co 8, 9) el Fill de Déu es va fer home i va voler viure en la pobresa, neix en un pessebre, creix a casa del fuster i viu al ras pels indrets de Palestina. El prevere, com Jesús, ha de ser pobre i viure d'una manera senzilla, es tracta d'anar-se desfent del que és superflu i mantenir sols el necessari. El ministeri pastoral porta les seves dificultats, és font de goig quan es viu plenament, però també comporta sofriment, és la creu, que assumida amb fidelitat i amor ens disposa per lliurar-nos als germans, al poble que tenim confiat. «Deixar-nos menjar» vol dir donar-nos del tot, estimar de veritat, estar sempre disponibles, lliurar-nos totalment ... solament així podrem comunicar vida, la vida del Senyor.

És tot un procés que va portant a la identificació amb Jesucrist i pot fer possible que Ell actuï en nosaltres per transmetre la seva Vida Nova. «Les tribulacions i la creu son els mitjans més ràpids, mes segurs, per a fer-nos arribar a la perfecció de la caritat [...] Abans de ser pa de vida, convé passar pel pessebre i la Creu, com el blat: cal batre'l, treure-li la palla i el segó, després moldre'l, perd la forma i de seguida pot esdevenir pa útil als nostres cossos [...] portar la mort de Jesucrist en el nostre cos, perquè la vida de Crist hi aparegui» (Ibid. pag 81)

Aquest itinerari és estimulante, és un treball per a tota la vida i, també avui, pot ser una bona guia per tots nosaltres, els preveres, que per l'ordenació sacerdotal «es configuren així al sacerdoci de Crist, de tal manera que puguin actuar com en persona de Crist, que és el Cap» (*Presbyterorum ordinis* 2).

**JOAN CUADRENCH I ARAGONÈS**

*Prevere de l'Arquebisbat de Barcelona*

*Vicari Episcopal*

## Quan Déu necessita les grans ciutats

**E**n el curs de 2014 se celebrarà a Barcelona un congrés internacional sobre la pastoral a les grans ciutats. La iniciativa s'articularà en dues fases. La primera se celebrarà els dies 20, 21 i 22 de maig d'aquest any, a través de conferències confiades a experts en sociologia, teologia i pastoral. Cada matí hi haurà diverses conferències, i al costat dels ponents hi haurà experts provinents, igual que els ponents, de diferents països del món.

La segona fase, que tindrà lloc els dies 24, 25 i 26 del pròxim novembre, s'adreçarà només a un grup de cardenals i arquebisbes provinents de grans ciutats dels cinc continents. Acabarà a Roma amb una audiència amb el Papa Francesc, durant la qual li lliurarem les conclusions del nostre treball i rebrem les seves directrius per obtenir els millors fruits d'aquesta iniciativa.

Crec que fer un breu resum del que l'ha precedit pot ajudar a situar millor la iniciativa. És una idea que vaig concebre i que he desenvolupat conversant amb el Papa Francesc. El 25 d'agost de 2011, el llavors cardenal Jorge Mario Bergoglio —ara nostre Sant Pare Francesc— va pronunciar el discurs d'obertura del Primer Congrés Regional de la pastoral urbana. D'aquell discurs —que es reproduïx íntegrament en el llibre del teòleg i expert pastoralista Carlos María Galli, titulat *Déu viu a la ciutat* (Buenos Aires, Àgape Libros, 2011)— em va cridar l'atenció el fet que l'arquebisbe de Buenos Aires, Jorge Mario Bergoglio, parlés de «la gran ciutat, un nou signe dels temps» i de tot el que el Concili Vaticà II, i en particular la constitució pastoral *Gaudium et Spes*, havia significat per a la comprensió del fenomen de la creixent urbanització.

El llavors Arquebisbe Bergoglio, el 25 d'agost 2011, també va recordar que, ran del Concili Vaticà II, precisament l'any 1965, en el món llatinoamericà es va celebrar el primer Encontre sobre la cura pastoral de les grans ciutats, a Barueri, Sao Paulo, convocat per l'Institut pastoral llatinoamericà (IPLA), que més tard es va convertir en l'Institut teològic-pastoral del CELAM (Itepal). En aquest discurs, citant el document d'Aparecida —que, com se sap, Bergoglio en va ser un dels grans redactors— va dir que «l'Església als inicis es va formar en les grans ciutats de l'època i se'n va servir per a difondre's».

En una conversa que sempre recordo i que vaig tenir amb el cardenal arquebisbe de Buenos Aires durant les Congregacions Generals abans del conclave de 2013, vaig poder constatar el seu interès per la pastoral urbana, que ha estat i és també una preocupació de la meva arxidiòcesi, i meva personal. Recordo amb gran plaer un fet que pot sorprendre, però que revela la cura de l'Arxidiòcesi de Barcelona per l'atenció pastoral dels nostres germans del món llatinoamericà. En una editorial d'orientació cristiana i popular, anomenada Nova

Terra, amb seu a Barcelona, els textos d'aquella primera reunió sobre la pastoral urbana de Barueri es van publicar en un llibre preparat per R. Caramurú titulat *La Iglesia al servicio de la ciudad*.

En aquesta era de la globalització que vivim, a les grans ciutats del món ens enfrontem als mateixos reptes, dificultats i oportunitats per a l'anunci de l'Evangelí i per a la presència i l'acompliment de la missió de l'Església. Sempre he pensat que nosaltres els pastors de les grans ciutats hem d'ajudar-nos mútuament compartint la reflexió pastoral i les experiències eclesials que vivim a les nostres diòcesis. Sovint, en les nostres reunions, els cardenals parlem d'aquests temes i diem que hem de trobar-nos per compartir experiències, atès que avui els problemes són en gran mesura comuns. Amb aquesta finalitat, amb els meus col·laboradors més propers, vaig organitzar una reunió de treball a Barcelona amb els arquebisbes de Bordeus i de Marsella.

Durant un descans en les congregacions generals que van precedir el conclave, vaig oferir al cardenal Bergoglio un exemplar del meu llibre *Cristians en la Societat de la convivència i el diàleg*, en la qual reflexiono sobre alguns aspectes de la pastoral de l'Església en les grans ciutats. Vaig poder constatar amb satisfacció que compartia la meva preocupació. Recordo que em va dir: «Estic molt interessat en el treball pastoral de l'Església en les grans ciutats».

Aquesta conversa amb el cardenal Bergoglio ha continuat, i potser s'ha intensificat, després de ser escollit Bisbe de Roma i successor de Pere. Fruit d'aquests intercanvis d'opinions, que expressaven una preocupació pastoral comuna pel tema, va arribar la decisió d'organitzar un congrés internacional sobre l'atenció pastoral de les grans ciutats que, en reunir figures destacades a nivell mundial —els sociòlegs, pastoralistes, teòlegs i experts d'altres matèries complementàries— permetés reflexionar sobre la realitat, els reptes, les necessitats, les dificultats i les esperances que les grans ciutats presenten avui amb relació a l'anunci de l'Evangelí, així com també sobre la presència i el compliment de la missió de l'Església a les cases, als carrers, a les places i a les perifèries urbanes.

El Papa ha mostrat interès per aquest congrés de Barcelona i, si se'm permet dir-ho, també va col·laborar en la seva organització, cosa que per a mi significa molt. El dia 6 de setembre de 2013 el Papa Francesc em va rebre a la seva residència a Santa Marta. «Tinc una cosa per a tu», em va dir, buscant entre els seus papers. Em va donar un informe que havia rebut del Gran Buenos Aires, justament sobre la pastoral urbana, que és el tema del congrés de Barcelona. Un document, sens dubte molt interessant. En aquesta audiència privada vaig poder exposar amb més detall el programa del congrés i escoltar els seus interessants suggeriments.

El Papa Francesc, en la seva Exhortació Apostòlica *Evangelii Gaudium*, diu: «És interessant que la revelació ens digui que la plenitud de la humanitat i de la història es realitza en una ciutat», fent referència a la nova Jerusalem. El Papa ens convida a contemplar les grans ciutats amb els ulls de la fe, fent el descobriment de la presència de Déu en les llars, als carrers

i places. En la seva vida de cada dia, les persones sovint «lluiten per sobreviure, i en aquestes lluites s'amaga un sentit profund de l'existència que sol comportar també un profund sentit religiós».

El Sínode dels Bisbes a l'octubre de 2012 va assenyalar que avui dia les transformacions en les grans ciutats i la cultura són un àmbit privilegiat de la nova evangelització. Cal que sigui una evangelització que il·lumini les noves formes de relacionar-se amb Déu, amb els altres i en l'espai, i per promoure els valors fonamentals. És particularment necessari arribar allà on neixen els nous missatges i paradigmes, i arribar amb la Paraula de Jesús, al nucli més profund de l'ànima de les ciutats.

Tampoc podem oblidar que actualment més de la meitat de la humanitat viu en ciutats i que l'evangelització va començar en aquests espais urbans. El Congrés hauria d'ajudar-nos a realitzar aquest desig del Papa Francesc: «La proclamació de l'Evangelí serà una base per a restaurar la dignitat de la vida humana en aquests contextos, perquè Jesús vol vessar en les ciutats vida en abundància».

En aquests tres dies del mes de maig, les conferències es duran a terme al matí i estaran obertes a tots els que vulguin assistir-hi. Si se'm permet dir-ho amb un model clàssic en el pensament cristià, el Congrés es mourà en les tres direccions indicades per la Constitució pastoral *Gaudium et spes* del Concili Vaticà II: veure, jutjar i actuar. Els tres primers dies se centraran principalment en el «veure»: què ens diuen els sociòlegs, els pastoralistes i els teòlegs sobre els deures que corresponen a l'actual civilització humana. Aquests són els temes d'aquesta primera fase: *La gran ciutat en el s XXI, lloc de la vida global; Centre i perifèries en la gran ciutat. Geografia humana i geografia urbana; Formes de vinculació i formes de desvinculació en la gran ciutat.* Aquests seran els tres temes de la primera jornada del Congrés.

Els del segon dia seran: *L'origen urbà del cristianisme; El teixit eclesial i els teixits urbans, socials, econòmics, culturals i religiosos; Individu/persona col·lectivitat/ comunitat en la gran ciutat.*

Els temes del tercer dia ens presentaran les preocupacions i experiències sobre l'Evangelí anunciat a les grans ciutats: *L'impacte de l'Evangelí de Jesús en la gran ciutat; La comunicació de l'Evangelí en la gran ciutat: àmbits, actors, mitjans; L'atenció als "oblidats" en la gran ciutat.*

Els ponents i els experts es reuniran a la tarda per reflexionar —i d'alguna manera per jutjar— allò que s'ha exposat en les conferències i sobre el que vulguin afegir els experts, a fi d'assenyalar els punts forts, els principis, els aspectes centrals, innovadors i importants que a criteri seu els pastors han de tenir en compte en el treball de la fase conclusiva del Congrés, el novembre de 2014.

Aquest treball, juntament amb els textos de les conferències, s'enviarà a tots els cardenals i arquebisbes de les grans ciutats del món convidats (al voltant de vint-i-cinc), perquè pu-

guin conèixer, reflexionar i preparar les seves intervencions com a pastors per als dies 24, 25 i 26 de novembre a Barcelona. Amb això es vol assegurar que el treball dels professors i els experts ajudi els pastors en l'exercici del nostre ministeri episcopal amb la participació de la seva pròpia diòcesi.

En aquesta fase conclusiva del Congrés es reuniran només els pastors amb la finalitat de «jutjar» a la llum dels continguts oferts prèviament pels ponents i els experts. L'«actuar» es deixa a cada pastor amb la seva pròpia Església. Seria oportú que els pastors arribéssim a conclusions que estiguessin en grau d'il·luminar la pastoral que es porta a terme en les grans ciutats. Ens agradaria oferir al Papa Francesc aquestes conclusions amb una actitud de servei, donant-li les gràcies per endavant per l'ajuda que ens donarà quan ens rebrà a Roma en audiència.

Amb aquest congrés volem ajudar a millorar el servei que l'Església ha de donar al món en tot moment i en cada situació social, a partir de la nostra realitat actual. També es vol donar resposta als desitjos del nostre Papa Francesc: «Una Església pobra i per als pobres»; que no ens tanquem en una Església autoreferencial o narcisista; que sortim al carrer per oferir la fe lliurement i per donar el nostre servei als homes i dones d'avui, també a aquells qui viuen immersos en el que Francesc diu «enormes geografies humanes» o cultures urbanes, «en què el cristià ja no sol ser promotor o generador de sentit, sinó que en rep altres llenguatges, símbols, missatges i paradigmes que ofereixen noves orientacions de vida, sovint en contrast amb l'Evangeli de Jesús (cf. *Evangelii Gaudium*, n. 73).

El Papa vol que siguem «pastors amb olor d'ovella», és a dir, que ens encarnem en la realitat, i per fer això cal conèixer-la, ajudats per aquells que estan dedicats al seu estudi; i que també som un«hospital de campanya» per a les ànimes, per «servir i no per a ser servits» (cf. Lc 22, 27), seguint així, d'alguna manera, malgrat les nostres limitacions personals i institucionals, l'exemple de nostre Senyor Jesucrist.

**+ LLUÍS MARTÍNEZ SISTACH**

*Cardenal arquebisbe de Barcelona*

Article publicat a *l'Osservatore Romano* 5/04/2014

**HEM VIST, HEM LLEGIT**

## **La Nit dels Museus 2014 al Museu Diocesà de Tarragona**

Sota el lema «Els vincles creats per les col·leccions dels museus: la llum», el Museu Diocesà de Tarragona va participar per quart any successiu a la Nit Internacional dels Museus, que complementa el Dia Internacional dels Museus, el qual se celebra sempre el dia 18 de maig. Es tracta d'activitats en què hi participen tots els museus del món. Aquest any la Nit dels Museus es va celebrar el dia abans, el dissabte 17 de maig.

Els visitants van tenir l'accés lliure a les sales del Museu Diocesà de Tarragona i a les galeries del Claustre de la Catedral des de les 19 fins a les 22 h. Tot continuant amb l'oferta d'altres anys, es van organitzar visites guiades gratuïtes per a grups, a càrrec de l'empresa Argos Serveis Culturals, i es va comptar amb la col·laboració d'una persona del Camp d'Aprenentatge de Tarragona. El perfil dels visitants de la Nit dels Museus és diferent de l'habitual; en general es tracta de grups familiars els que ens visiten. Hi van acudir prop de 200 persones.



Una activitat nova que va tenir molt d'èxit va ser l'encesa de petites espelmes al voltant de les galeries del claustre, en consonància amb el lema dedicat a la llum. Es va deixar que fossin els infants els encarregats d'encendre-les. L'aspecte de les galeries en penombra amb la llum titil·lant de les espelmes va ser molt comentat i lloat pels visitants.

En col·laboració amb els altres museus de Tarragona, el Museu Diocesà de Tarragona va participar en una activitat conjunta, que sota la divisa «Viatge a la constel·lació museu» va oferir una visita guiada a l'obra Sant Miquel Arcàngel vençant el dimoni (Antoni Pallàs, segle XVIII, Sala III). El grup de visitants es desplaçava tot seguint una ruta pels museus de Tarragona, a bord del trenet turístic.

**MIQUEL BARBARÀ ANGLÈS**

*Prevere de l'Arquebisbat de Tarragona*

*Director del Museu Diocesà*



**El Bon Pastor**  
**Revista per a preveres**

---

---